

Електронний журнал «Державне управління: удосконалення та розвиток» включено до переліку наукових фахових видань України з державного управління (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України № 1643 від 28.12.2019).

Спеціальність – 281.

Державне управління: удосконалення та розвиток. 2024. № 7.

DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2156.2024.7.13>

УДК 324:323.2

О. О. Коваленко,

аспірант, Інститут держави і права ім. В. М. Корецького

НАН України

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0002-5037-7167>

СУТНІСТЬ ТА КОНЦЕПЦІЇ ПОПУЛІЗМУ В КОНТЕКСТІ ФОРМУВАННЯ ПУБЛІЧНОЇ ПОЛІТИКИ

O. Kovalenko,

Postgraduate student, V. M. Koretsky Institute of State and Law

of National Academy of Sciences of Ukraine

THE ESSENCE AND CONCEPTS OF POPULISM IN THE CONTEXT OF PUBLIC POLICY FORMATION

Дана стаття присвячена висвітленню сутності та концепції популізму в контексті формування публічної політики. Популізм, як явище, є однією з ключових характеристик сучасного політичного ландшафту. Він не лише виступає як політична стратегія, але й відображає глибокі та значущі трансформації у відносинах між політичною елітою та суспільством. Його розвиток і вплив можуть варіюватися залежно від історичного, культурного та соціального контексту кожної країни.

У статті розглядаються основні види популізму та його наслідки для формування публічної політики. Популістські рухи та політики, які спираються на емоційні заклики, прості уявлення та обіцянки, здобувають популярність у багатьох країнах світу. Проте, популізм не лише стимулює масову мобілізацію та активізацію політичних процесів, але і породжує ряд викликів для суспільства та політики. Його вплив може призводити до дестабілізації політичного середовища, зменшення довіри до демократичних інститутів, а також виникнення політичної нестабільності. Популізм може бути також використаний для заохочення громадянської участі в політичному процесі та розвитку демократії.

Однак, розуміння популізму як явища потребує комплексного підходу та урахування різноманітних факторів, що впливають на його поширення та вплив на суспільство.

Популізм може виступати як реакція на нерівність у суспільстві, відчуття відчуження громадян від політичних еліт, або як засіб протистояння загальноприйнятій політичній системі. Він може мати як позитивні, так і негативні наслідки для суспільства, залежно від конкретних обставин та контексту, у якому він виникає та розвивається. Розуміння коренів та джерел популізму дозволить розробити більш ефективні стратегії подолання його негативних наслідків та сприяти побудові стабільнішого політичного середовища.

У статті також буде розглянуто питання про джерела популізму та його вплив на формування громадської думки та політичні орієнтації. Будуть висвітлені можливі стратегії подолання негативних наслідків популізму та його впливу на ефективність публічної політики. Одним із можливих шляхів подолання впливу популізму може бути збільшення політичної освіченості та критичного мислення серед громадян.

This article is devoted to highlighting the essence and concept of populism in the context of public policy formation. Populism, as a phenomenon, is one of the key characteristics of the modern political landscape. It not only acts as a political strategy, but also reflects deep and significant transformations in the relationship

between the political elite and society. Its development and influence may vary depending on the historical, cultural, and social context of each country.

The article examines the main types of populism and its consequences for the formation of public policy. Populist movements and politicians that rely on emotional appeals, simple ideas, and promises are gaining popularity in many countries around the world. However, populism not only stimulates mass mobilization and activation of political processes but also creates some challenges for society and politics. Its influence can lead to destabilization of the political environment, a decrease in trust in democratic institutions, and the emergence of political instability. Populism can also be used to encourage citizen participation in the political process and the development of democracy.

However, understanding populism as a phenomenon requires a comprehensive approach and consideration of various factors affecting its spread and impact on society.

Populism can act as a reaction to inequality in society, a sense of alienation of citizens from political elites, or as a means of opposing the generally accepted political system. It can have both positive and negative consequences for society, depending on the specific circumstances and context in which it arises and develops. Understanding the roots and sources of populism will allow us to develop more effective strategies to overcome its negative consequences and contribute to the construction of a more stable political environment.

The article will also consider the sources of populism and its influence on the formation of public opinion and political orientations. Possible strategies for overcoming the negative consequences of populism and its impact on the effectiveness of public policy will be highlighted. One of the possible ways to overcome the influence of populism can be to increase political education and critical thinking among citizens.

Ключові слова: *популізм, демократія, публічна політика, типи популізму, політична риторика.*

Keywords: *populism, democracy, public policy, types of populism, political rhetoric.*

Постановка проблеми та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Популізм, як політична та соціальна реальність, представляє собою складну проблему для сучасного суспільства та політики. Його вплив виходить за межі просто виборчої динаміки, глибоко проникаючи в процеси формування державної політики. Цей явище не лише визначає політичний дискурс, але й має значний вплив на формування публічної політики та викликає серйозні наслідки для функціонування демократичних інститутів. Існує нагальна потреба у розумінні сутності популізму та його впливу на суспільство та політику, а також у розробці ефективних стратегій управління для забезпечення стабільності та розвитку країни.

Однією з ключових проблем, пов'язаних з популізмом, є його вплив на демократичні процеси. Сприйняття популізму як стратегії політичного маніпулювання може призвести до знехтування основними принципами демократії, такими як права меншин, рівність перед законом та захист прав людини. Крім того, популістські рухи можуть порушувати принципи конституційної легітимності та правової держави, що загрожує стабільності політичної системи.

Іншою важливою проблемою є популізм як перешкода для раціонального та обґрунтованого прийняття політичних рішень. Умовні обіцянки та спрощені риторичні засоби, характерні для популістських політиків, можуть затемнити реальність складності сучасних політичних проблем та ускладнити пошук ефективних рішень. Такий підхід до політики може призвести до зростання соціальної напруги та конфліктів у суспільстві.

Отже, враховуючи важливість проблеми популізму та його впливу на формування публічної політики, необхідно провести детальне дослідження цього явища та розробити стратегії управління, спрямовані на забезпечення стабільності та розвитку суспільства.

Популізм, як політична та соціальна реальність, представляє собою складну проблему для сучасного суспільства та політики. Його вплив на формування публічної політики та суспільні процеси викликає серйозні обгрунтовані обурення серед науковців та політиків, особливо в умовах зростаючих тенденцій популізму у багатьох країнах світу.

Однією з ключових проблем, пов'язаних з популізмом, є його вплив на демократичні процеси. Популізм може сприяти появі "ворожої" політики, яка намагається розділити суспільство на "ми" та "вони", замість сприяти конструктивному діалогу та компромісам [9]. Це може призвести до поглиблення політичних поділів та підірвання принципів плюралізму та толерантності.

Іншою важливою проблемою є популізм як перешкода для раціонального та обгрунтованого прийняття політичних рішень. Популізм може знизити якість прийнятих політичних рішень, оскільки політики, що використовують популістську риторіку, нерідко пропонують прості та емоційно заряджені рішення, які не враховують повну складність сучасних проблем.

Також важливо відзначити, що популізм може стати перешкодою для ефективного функціонування інститутів демократичного правління. Популістські лідери часто виступають проти традиційних політичних інститутів та процедур [1], що може призвести до поглиблення кризи легітимності та довіри до демократичних установ [2].

Хоча популізм може слугувати коригувальною силою проти вкорінених еліт і сприяти інклюзивності шляхом посилення маргіналізованих голосів, його нестримне поширення створює значні ризики для демократичного управління. Популістські лідери часто використовують демократичні інститути для консолідації влади, підриваючи систему стримувань і противаг і розмиваючи інституційні норми. Більше того, призначення цапами

відбувайлами груп меншин та ерозія громадянських свобод під час популістських режимів загрожують фундаментальним демократичним принципам, посилюючи суспільну напругу та ставлячи під загрозу соціальну згуртованість.

Отже, враховуючи важливість проблеми популізму та його впливу на формування публічної політики, необхідно провести детальне дослідження цього явища та розробити стратегії управління, спрямовані на забезпечення стабільності та розвитку суспільства.

Інтеграція популістського дискурсу у формулювання публічної політики створює кілька складнощів і проблем. Популістські лідери, як правило, віддають перевагу короткостроковим досягненням і загальному визнанню над довгостроковою стійкістю та прийняттям рішень на основі фактів, часто вдаючись до емоційних закликів, а не до емпіричних доказів. Крім того, популізм має тенденцію сприяти полярним дебатам, перешкоджаючи конструктивному діалогу та підриваючи узгодженість політики. Отже, результатам політики може бракувати нюансів і вони не будуть вирішувати глибинні структурні проблеми, тим самим посилюючи розбіжності в суспільстві та підриваючи ефективність управління.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Останні дослідження та публікації з популізму в сучасній літературі висвітлюють широкий спектр аспектів цього явища та його вплив на суспільство та політику. Праці Таггарта, Лаклау та Паніцца детально розглядають різні типи популізму та їх вплив на політичні системи сучасних демократій. Вони вказують на те, що популізм може мати різні варіації в залежності від контексту та історичного розвитку країни, а також на те, що він може бути як позитивною, так і негативною силою для політичного процесу.

Дослідження, зокрема Джудіса і Тейлора, розглядають зв'язок між популізмом та радикальним демократизмом, вказуючи на те, що популізм може

бути інструментом для просування радикальних демократичних перетворень у суспільстві [3]. Однак вони також підкреслюють ризики, пов'язані з популізмом, які можуть призвести до дезінформації, маніпуляцій та поглиблення політичних поділів.

Проводиться аналіз популізм як явища, що виникає внаслідок кризи довіри до традиційних політичних інститутів та еліт [1]. Подібні аналізи підкреслюють важливість вивчення механізмів, якими популісти маніпулюють думками та переконаннями громадян, а також виявлення шляхів подолання політичних криз.

Отже, останні дослідження та публікації свідчать про зростаючий інтерес до популізму як явища та його впливу на сучасні політичні системи. Вони надають значний внесок у розуміння сутності популізму та його ролі у формуванні публічної політики.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою цієї статті є глибоке розуміння сутності популізму та його різних концепцій в контексті сучасного політичного ландшафту. Ми прагнемо систематизувати та проаналізувати найновіші дослідження та публікації з даної теми, звернувши особливу увагу на їхній вплив на формування публічної політики та суспільний розвиток. Крім того, ми ставимо за мету визначити ключові виклики та можливості, які виникають у зв'язку з популізмом, а також запропонувати конкретні стратегії управління, спрямовані на ефективну реакцію на ці явища. Наша мета - сприяти поглибленню розуміння цього складного явища та внести певний внесок у формування наукового дискурсу щодо ролі популізму у сучасній політиці та суспільстві.

У рамках цієї статті, ми також розглянемо сучасні політичні тенденції та стратегії популістських рухів у різних країнах. Крім того, ми ознайомимося з стратегіями взаємодії та реакції інших політичних сил та еліт на популістські рухи.

Додатково, ми звернемо увагу на практичні наслідки популізму у різних сферах суспільного життя, включаючи економіку, культуру та міжнаціональні відносини.

Виклад основного матеріалу дослідження. Популізм є складним явищем для точного визначення через його багатогранність і різноманітність проявів у різних контекстах. Проте вчені загалом погоджуються щодо його основних характеристик, серед яких звернення до «людей» проти «еліти», риторика проти влади та спрощений світогляд, який поділяє суспільство на «нас» проти «них».

Популістські лідери часто позиціонують себе як поборників пересічного громадянина, стверджуючи, що втілюють волю більшості, одночасно засуджуючи очевидних супротивників, будь то політичні опоненти, культурні еліти чи маргіналізовані групи.

Популізм, як ключовий елемент політичного дискурсу, має значний вплив на формування публічної політики та суспільний розвиток. Зазначене явище відображається у різних аспектах сучасної політики та суспільства, і вимагає глибокого аналізу та розуміння.

Один із аспектів, які варто розглянути, - це взаємозв'язок між популізмом та демократією. Дослідження показують, що популізм може мати як позитивні, так і негативні наслідки для демократії. Вони вказують на те, що, з одного боку, популізм може сприяти залученню нових груп громадян до політичного процесу та підвищенню їхньої зацікавленості у справах держави. З іншого боку, популізм може призвести до поглиблення поділів у суспільстві та дестабілізації політичного ландшафту.

Популізм і демократія - дві складні та часто взаємопов'язані концепції, які впливають на сучасний політичний ландшафт. Дослідження з цього

питання вказують на те, що взаємозв'язок між ними може бути як конструктивним, так і деструктивним.

З одного боку, популізм може виявитися стимулом для демократичного процесу. Популізм може мобілізувати громадян та стати каталізатором для їхньої участі в політичному житті країни. Популістські рухи часто акцентують увагу на проблемах, які важливі для широких мас населення, і таким чином можуть привернути увагу до важливих питань, які іноді ігноруються традиційними політичними силами. Це може сприяти розширенню участі громадян у політичному процесі та зміцненню демократії.

З іншого боку, популізм може стати загрозою для демократії, особливо коли він виявляється антиелітним та авторитарним. Популізм може підривати демократичні інституції та створювати небезпеку для прав людини та громадянських свобод. Популістські лідери, замість того, щоб сприяти плюралізму та діалогу, можуть використовувати свою популярність для обмеження опозиції та пригнічення громадянського суспільства.

Таким чином, взаємозв'язок між популізмом та демократією складний і залежить від контексту та конкретних обставин. Хоча популізм може мати певний потенціал для підвищення участі та мобілізації суспільства, він також може стати загрозою для демократії, якщо не буде належно контрольований та регульований.

Ще одним важливим аспектом є вплив популізму на формування публічної політики. Можливо розглядати популізм як засіб для розширення політичного спектра та мобілізації суспільства. Популістські рухи можуть виступати за нові підходи до розв'язання соціальних та економічних проблем, які можуть впливати на політичне програмування та прийняття рішень.

Вплив популізму на формування публічної політики є одним з найбільш актуальних та дискусійних питань у сучасній політології. Популістські рухи та

лідери часто намагаються впливати на рішення уряду та політичні процеси шляхом акценту на певні проблеми та обіцянки простих, легко сприйнятних рішень.

Популістські рухи часто виступають за реформи в економіці, соціальній сфері та інших галузях, що відповідають їхнім базовим електоральним інтересам. Це може призвести до змін у законодавстві та політичних програмах, які відобразатимуть домінуючі ідеї та пріоритети популістських рухів.

З іншого боку, популізм може також призводити до нестабільності та непередбачуваності у формулюванні та реалізації публічної політики. Популістські лідери часто володіють обмеженою експертизою та не враховують можливих наслідків своїх дій. Це може призвести до прийняття недорозумілих рішень або недоліків у публічній політиці, які потім можуть мати серйозні наслідки для суспільства та економіки.

Однак варто зауважити, що вплив популізму на формування публічної політики не завжди є негативним. Популізм може стимулювати інновації та реформи у сферах, де традиційні політичні сили були бездіяльними або нерішучими. Відчутний тиск з боку популістських рухів може змусити уряди та політичні еліти діяти швидше та ефективніше у вирішенні важливих соціальних та економічних проблем.

Отже, вплив популізму на формування публічної політики має багатогранний характер та може мати як позитивні, так і негативні наслідки в залежності від контексту та конкретних обставин.

Варто звернути увагу на роль популізму у формуванні політичної агенди та реакції інших політичних сил на популістські рухи. Дуже важливе розуміння та вивчення механізмів, за допомогою яких популісти мобілізують підтримку та впливають на політичні процеси.

Популізм відіграє значну роль у формуванні політичної агенди та визначенні пріоритетів у політичному дискурсі. Через свою здатність мобілізувати велику кількість прихильників, популістські лідери можуть впливати на обговорення та рішення публічних питань.

Популізм часто виступає як реакція на невдоволеність громадян статусом-кво та елітами. Популістські лідери активно використовують цю невдоволеність для формування своєї політичної агенди, акцентуючи на питаннях, які є ключовими для їхньої бази підтримки. Це може включати в себе соціальні, економічні, культурні або етнічні питання, що викликають обурення серед опозиції та інших політичних сил.

У свою чергу, інші політичні сили часто реагують на популістські рухи різними способами. Деякі з них намагаються підтримати популістські ідеї або навіть включити їх у свою власну політичну агенду з метою залучення виборців. Інші політичні сили можуть виступати проти популістських рухів, намагаючись засудити їхній популізм та підкреслити його небезпеки для суспільства та демократії.

Проте важливо зауважити, що реакція на популізм може мати різні наслідки для політичної системи та суспільства загалом. Відкритий діалог та конструктивний дебат про ідеї та пропозиції популістських рухів може сприяти вирішенню суспільних проблем та зміцненню демократії. Однак недостатнє уважне ставлення до популізму та його причин може призвести до подальшого загострення політичних конфліктів та поглиблення поділів у суспільстві.

Таким чином, роль популізму у формуванні політичної агенди та реакція інших політичних сил на популістські рухи має значний вплив на політичний процес та суспільство в цілому.

Отже, розглянуті аспекти показують, що популізм має значний вплив на сучасне суспільство та політику. Розуміння цього явища та його наслідків є важливим завданням для сучасних досліджень у галузі політології та суспільних наук.

Існує взаємозв'язок між популізмом та засобами масової інформації у поширенні популістських ідей та підтримці популістських лідерів. Він є ключовим для розуміння та аналізу сучасного політичного ландшафту. Медіа, як основний канал комунікації та інформації, мають значний вплив на сприйняття популістських ідей та лідерів громадськістю.

Засоби масової інформації часто відтворюють та підсилюють популістські наративи та ідеї. Це може включати в себе надмірне схвалення популістських лідерів, збільшення їхньої видимості та присвячення їхніх ідеям значної уваги у новинах та інших медійних форматах. Така увага може сприяти поширенню популістських ідей серед громадськості та підвищити популярність популістських рухів.

З іншого боку, потрібно наголосити на ролі медіа у протистоянні з популізмом. Деякі медіа можуть використовувати свої ресурси для виявлення недоліків популістських лідерів, а також для викриття маніпуляцій та неправдивої інформації, що використовується для підтримки популістських ідей.

Проте важливо зауважити, що взаємодія між популізмом та медіа може мати різні наслідки в залежності від контексту та конкретних обставин. Наприклад, у деяких випадках медіа можуть виступати як платформа для висловлення різноманітних політичних думок та дебатів, що сприяє розвитку демократії. Однак у інших випадках медіа можуть використовувати свою владу та вплив для маніпуляції громадською думкою та підтримки певних політичних агенд.

Також варто звернути увагу на вплив популізму на міжнаціональні відносини та зовнішню політику.

Популізм, як політичний феномен, має значний вплив не лише на внутрішні аспекти політики країни, але і на міжнаціональні відносини та зовнішню політику. Популістські лідери часто використовують націоналістичні та двозначні послання для мобілізації своєї бази підтримки, що може мати серйозні наслідки для міжнаціональних стосунків.

Націоналістичний та антиглобалістичний настрій, який часто супроводжує популістські рухи, може спричиняти напруженість у міжнаціональних відносинах. Популістські лідери можуть використовувати риторичку про ворогів за кордоном, щоб відволікти увагу від внутрішніх проблем та консолідувати підтримку за рахунок "зовнішнього ворога". Це може призвести до зростання напруженості та конфліктів у міжнаціональних відносинах.

Крім того, популізм може впливати на зовнішню політику країни через зміну її позиції у міжнародних організаціях та на міжнародній арені. Популістські лідери можуть пропагувати політику ізоляціонізму або ухвалювати рішення, які сприяють відходу від міжнародних договорів та угод. Це може призвести до послаблення зовнішніх зв'язків та загрози міжнародній стабільності та безпеці.

Проте варто зауважити, що вплив популізму на міжнаціональні відносини та зовнішню політику не завжди є негативним. У деяких випадках популізм може стимулювати національні діалоги та обговорення зовнішньополітичних питань, що може призвести до зміцнення демократії та підвищення зацікавленості громадян у зовнішніх справах країни.

У рамках аналізу сучасних політичних тенденцій та стратегій популістських рухів можна звернутися до різних країн та їхніх конкретних прикладів. Ось декілька з них:

Сполучені Штати Америки (США): Прикладом може бути аналіз впливу популістських тенденцій на американську політику під час президентських виборів 2016 року. Кампанія Дональда Трампа використовувала риторику популізму, зосереджуючись на націоналістичних та антиелітарних посланнях, що вплинуло на політичний ландшафт та розбурхало суспільство.

Італія: У Італії популістські рухи, такі як "П'ятизірковий рух" та "Ліга", мають значний вплив на політику. Аналіз їхніх стратегій та впливу на формування урядових коаліцій та прийняття політичних рішень може надати важливі уроки щодо взаємодії популістських та традиційних політичних сил.

Угорщина: Під керівництвом прем'єр-міністра Віктора Орбана, Угорщина стала прикладом країни, де популістський режим впроваджує авторитарні заходи, що обмежують демократію та права громадян. Аналіз реакції міжнародної спільноти на ці дії може допомогти зрозуміти, які стратегії можуть бути ефективними в протистоянні з популістськими режимами.

Ці приклади дозволяють краще розуміти різноманітність популістських рухів та їх вплив на політичні процеси у різних країнах, а також дають можливість вивчити стратегії взаємодії та реакції інших політичних сил на ці рухи.

Політичні сили та еліти можуть використовувати такі стратегії для взаємодії з популістськими рухами:

Діалог та співпраця: Деякі політичні сили можуть обирати стратегію активного діалогу та співпраці з популістськими рухами. Це може включати спроби залучити популістів до процесу уряду або парламентської роботи, а також спільні ініціативи щодо вирішення конкретних проблем суспільства.

Контрпропаганда та відкрите обговорення: Інші політичні сили можуть обирати стратегію контрпропаганди та відкритого обговорення популістських ідей. Це може включати публічні виступи, де лідери висвітлюють недоліки та ризики популістських рухів, а також активну роботу з медіа для розкриття правдивої інформації.

Мобілізація громадської підтримки: Деякі політичні сили можуть намагатися мобілізувати громадську підтримку проти популістських рухів шляхом організації протестів, кампаній та інших форм громадської акції.

Укріплення демократичних інститутів: Інша стратегія може полягати в укріпленні демократичних інститутів та правової держави як засобу захисту від потенційних авторитарних тенденцій, що супроводжують популізм.

Ці стратегії можуть бути ефективними інструментами для взаємодії з популістськими рухами та реагування на їх виклики. Однак вибір конкретної стратегії може залежати від політичного контексту та специфічних умов у кожній країні.

Подолання викликів, які створює популізм, потребує багатогранного та цілісного підходу, який охоплює інституційні реформи, громадянську освіту та соціально-економічні втручання. Зміцнення демократичних інститутів, забезпечення верховенства права та сприяння прозорості та підзвітності є найважливішими для пом'якшення авторитарних тенденцій популістських лідерів. Крім того, інвестиції в громадянську освіту та медіаграмотність можуть підвищити стійкість проти популістських наративів, надавши громадянам можливість критично оцінювати політичний дискурс і брати участь у прийнятті обґрунтованих рішень. Крім того, вирішення глибоких соціально-економічних проблем за допомогою інклюзивної економічної політики та ініціатив соціального забезпечення може послабити привабливість популістських рухів, усуваючи таким чином корінні причини невдоволення.

Давайте розглянемо деякі практичні наслідки популізму в різних сферах суспільного життя.

Економіка:

Велика Британія і Brexit: Результати референдуму про вихід з Європейського Союзу в 2016 році можуть бути розглянуті як наслідок популістських настроїв. Підтримка Brexit була частково мотивована популістською риторикою щодо суверенітету та контролю над міграцією. Після відкликання Великої Британії з ЄС виникла невизначеність, що призвела до економічної нестабільності та зміни умов для бізнесу та торгівлі.

Культура:

Угорщина і Віктор Орбан: Політика угорського прем'єр-міністра Віктора Orbana може служити прикладом впливу популізму на культурні цінності суспільства. Орбан відкрито виступає за захист "угорської ідентичності" та традиційних християнських цінностей, що призвело до обмеження свободи слова, а також дискримінації та переслідування гомосексуалів та інших меншин.

Міжнародні відносини:

Сполучені Штати і "Америка на першому місці": Політика "Америку на першому місці", провідником якої був президент Дональд Трамп, може бути розглянута як приклад популістської риторики, що вплинула на міжнародні відносини. Трамп пропагував "Америку на першому місці" за рахунок виходу з міжнародних угод та організацій, введення тарифів та інших заходів, що спричинили конфлікти з іншими країнами та вплинули на геополітичну стабільність.

Ці приклади ілюструють реальні наслідки популізму у різних сферах суспільства, включаючи економіку, культуру та міжнародні відносини.

Висновки та перспективи подальших досліджень у даному напрямі.

По-перше, популізм є складним та багатограним явищем, яке має значний вплив на політичну систему країни. Наприклад, пригадаймо Brexit у Великій Британії, де популістські настрої спричинили референдум із виходу країни з Європейського Союзу.

По-друге, популізм може мати як позитивні, так і негативні наслідки для суспільства та політичної системи. Наприклад, деякі країни, як Угорщина під керівництвом Віктора Орбана, стикаються з обмеженнями свободи слова та різними формами дискримінації через популістську політику.

По-третє, важливо проводити подальші дослідження з питань взаємозв'язку між популізмом та різними аспектами політичного життя. Наприклад, дослідження впливу популізму на міжнародні відносини може звернути увагу на політику "Америки на першому місці" Дональда Трампа.

Таким чином, подальші дослідження в цій області допоможуть глибше зрозуміти природу та наслідки популізму, а також розробити ефективні стратегії для подолання його негативних наслідків і сприяння конструктивному політичному діалогу.

Література

1. Yves M., Yves S., Taggart P. *Democracies and the Populist Challenge*, Palgrave Macmillan, London, UK, 2002, pp. 62–80.

2. Тейлор М. Сучасна політика перетворилася на спорт, коли всі думки лише про перемогу, а не про ідеї. *Тиждень*, 2013. №34.

URL:<https://tyzhden.ua/mettiu-tejlor-suchasna-polityka-peretvorylasia-na-sport-koly-vsi-dumky-lyshe-pro-peremohu-a-ne-pro-idei/> (дата звернення 13.07.2024).

3. Джудіс Д.Б. *Великий вибух популізму: як економічна криза змінила світову політику*. Харків: КСД, 2017.

4. Щербак С. Популізм з погляду політичної філософії. *Філософська думка*. 2020. №3. С. 61-78.
5. Литвин В. Популістські партії у структурі модерних партійних систем країн Центральної Європи: порівняльний аналіз. *Освіта регіону: політологія, психологія, комунікації*. 2012. №2. С. 69–77. URL:https://filos.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2014/12/popul.part_.pdf (дата звернення 13.07.2024).
6. Гуменюк Н., Друзюк Я. Як протистояти сучасному популізму - інтерв'ю екс-радника британського прем'єра. *Громадське*. 2016. URL: <https://hromadske.ua/posts/populizm-britaniya-mettyu-teilor> (дата звернення 13.07.2024).
7. Макміллан М. Що таке популізм? *НВ*. 2017. URL: <http://nv.ua/ukr/opinion/makmillan/shcho-take-populizm-412114.html> (дата звернення 13.07.2024).
8. Panizza F. Introduction: Populism and the Mirror of Democracy, Verso, London, UK, 2005, pp. 1 – 31.
9. Laclau E. Populism: what's in a name? 2005. URL: https://moodle2.units.it/pluginfile.php/499522/mod_resource/content/1/POPULISM%20WHAT%E2%80%99S%20IN%20A%20NAME.pdf (дата звернення 13.07.2024)
10. Filsinger M., Wamsler S., Erhardt J., Freitag M. Identity and populism: The relationship between conceptions of nationhood and populist attitudes. *Nations and Nationalism*. 2021. Vol. 27, P. 656–672.

References

1. Yves, M. Yves, S. and Taggart, P. (2002), *Democracies and the Populist Challenge*, Palgrave Macmillan, London, UK, pp. 62–80.
2. Teylor, M. (2013), “Modern politics has turned into a sport, when all thoughts are only about victory, not about ideas”, *Tyzhden* [Online], vol. 34,

available at: <https://tyzhden.ua/mettiu-tejlor-suchasna-polityka-peretvorylasia-na-sport-koly-vsi-dumky-lyshe-pro-peremohu-a-ne-pro-idei/> (Accessed 13 July 2024).

3. Judis, J.B. (2017), *Velykyy vybukh populizmu: yak ekonomichna kryza zminyla svitovu polityku* [The populist explosion: How the great recession transformed American and European politics], KSD, Kharkiv, Ukraine

4. Shcherbak, S. (2020), “Populism from the point of view of political philosophy”, *Filosofska dumka*, vol. 3, pp. 61-78.

5. Lytvyn, V. (2012), “Populist parties in the structure of modern party systems of Central European countries: a comparative analysis” *Osvita rehionu: politolohiia, psykholohiia, komunikatsii*, [Online], vol. 2, available at: https://filos.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2014/12/popul.part_.pdf (Accessed 13 July 2024).

6. Humeniuk, N. and Druziuk, Y. (2016) “How to resist modern populism - an interview with the ex-advisor of the British Prime Minister”, *Hromadske*, [Online], available at: <https://hromadske.ua/posts/populizm-britaniya-mettyu-teilor> (Accessed 13 July 2024).

7. Makmillan, M. (2017) “What is populism?”, *NV*, [Online], available at: <http://nv.ua/ukr/opinion/makmillan/shcho-take-populizm-412114.html> (Accessed 13 July 2024).

8. Panizza, F. (2005) *Introduction: Populism and the Mirror of Democracy*, Verso, London, UK, pp. 1 - 31.

9. Laclau, E. (2005) “Populism: what’s in a name?” [Online], available at: https://moodle2.units.it/pluginfile.php/499522/mod_resource/content/1/POPULISM%20WHAT%E2%80%99S%20IN%20A%20NAME.pdf (Accessed 13 July 2024)

10. Filsinger, M. Wamsler, S. Erhardt, J. and Freitag, M. (2021), “Identity and populism: The relationship between conceptions of nationhood and populist attitudes”, *Nations and Nationalism*, vol. 27, pp. 656–672.

Стаття надійшла до редакції 15.07.2024 р.